

สภาพการเลี้ยงและความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรจังหวัดชัยนาท Situation and Needs for Extension of Beef Cattle Farmers, Chainat Province

กัลยกร วงศ์รักษ์

Kalyakorn Wongrak

สาขาเกษตรศาสตร์ คณะเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพฯ 10900

Program of Agricultural Science, Faculty of Agriculture and Life Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Bangkok, Thailand 10900

Corresponding author: kalyakorn.w@chandra.ac.th

Received: June 29, 2021

Revised: February 27, 2022

Accepted: March 21, 2022

Abstract

The objectives of this research were to study 1) gathering general information of beef farmers in Chainat province; 2) the rearing conditions of beef cattle and their marketing; 3) problems and obstacles in rearing beef cattle and 4) promoting, extensions, and support for beef cattle. The samples were 325 beef cattle farmers in Chainat province. The data were collected using a questionnaire. Statistical techniques used were frequencies and percentages. The research findings found that the majority of farmers were male (51.08%), aged 41-60 years old, and have completed primary education. Most of the farmers had more than 10 years of experience in rearing beef cattle, mainly as a secondary occupation (71.08%), and used nearly entirely domestic labor (98.15%). The majority of cattle breed was cross-bred (95.38%) between Brahman and Brazilian Hindu reared in semi-intensive systems (62.46%). Regarding the marketing data, it was found that most of the cattle were sold in whole after visual inspection of the cattle (68.31%), by the middleman who bought them in the village (82.77%). Most encountered problems and obstacles in rearing cattle were nutrition, feeding, and marketing due to unstable and low prices. Data on the need for extension, promotion, and support indicate that farmers require additional knowledge and support mainly in the areas of breeds and breeding improvement, health care of beef cattle, and marketing.

Keywords: rearing conditions, need for extension, beef cattle rearing

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 2) สภาพการเลี้ยงและ

การตลาดโคเนื้อ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อ และ 4) ความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนในการเลี้ยงโคเนื้อ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้

เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 325 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.08) อายุส่วนใหญ่ระหว่าง 41-60 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ มากกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม (ร้อยละ 71.08) โดยใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก (ร้อยละ 98.15) พันธุ์โคเนื้อที่นิยมเลี้ยง คือ พันธุ์ลูกผสม (ร้อยละ 95.38) ระหว่างพันธุ์บราห์มันและพันธุ์อินดูบราซิล และเลี้ยงแบบซังคอกสลับปล่อยไล่เลี้ยง (ร้อยละ 62.46) ส่วนข้อมูลด้านการตลาด พบว่า ส่วนใหญ่จำหน่ายโดยวิธีการเหมาทั้งตัว (ร้อยละ 68.31) โดยการประเมินราคาจากรูปร่างภายนอกโคเนื้อ (ร้อยละ 68.00) โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงหมู่บ้าน (ร้อยละ 82.77) ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อ คือ ด้านอาหาร การให้อาหารและการตลาด เนื่องจากราคาไม่แน่นอนและขายไม่ได้ราคา สำหรับความต้องการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับความรู้และการสนับสนุนเพิ่มเติมด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์สัตว์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดูแลรักษาสุขภาพโคเนื้อและความรู้ด้านการตลาด

คำสำคัญ: สภาพการเลี้ยง ความต้องการส่งเสริม
การเลี้ยงโคเนื้อ

คำนำ

การเลี้ยงโคเนื้อของประเทศไทยในอดีตเป็นการเลี้ยงเพื่อเป็นแรงงานสำหรับเกษตรกรเป็นหลัก และเพื่อบริโภคหลังจากการปลดระวาง แต่ปัจจุบันจุดประสงค์การเลี้ยงโคเนื้อเปลี่ยนเป็นนิยมเลี้ยงเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเพื่อการส่งออกยังมีน้อย โดยมีการนำพันธุ์จากต่างประเทศและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อให้ได้ผลผลิตและคุณภาพของเนื้อสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลได้มีนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยง

โคเนื้อ ซึ่งเป็นโครงการที่ถูกบรรจุอยู่ในแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร โดยคาดหวังว่าโคเนื้อจะเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากมีความสนใจเลี้ยงโคเนื้อเพื่อการค้ามากขึ้น ซึ่งจังหวัดชัยนาทเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่ทางปศุสัตว์ให้ความสนใจและผลักดันให้การเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพหนึ่งที่สำคัญและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและจังหวัด

Department of Livestock Development (2018) รายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยทั้งหมด 828,477 ครัวเรือน มีจำนวนโคเนื้อรวม 5,445,351 ตัว ซึ่งประกอบด้วย โคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง โคเนื้อพันธุ์และโคเนื้อลูกผสม และโคขุน โดยโคเนื้อในจังหวัดชัยนาท มีจำนวนทั้งหมด 39,495 ตัว (ร้อยละ 0.73 ของจำนวนโคเนื้อทั้งประเทศ) และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1,663 ครัวเรือน (ร้อยละ 0.20 ของจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งประเทศ) หรือคิดเป็นจำนวนการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 24 ตัวต่อครัวเรือน จังหวัดชัยนาทมีมูลค่าการผลิตโคเนื้อในปี 2558 สูงถึง 331,350,000 บาท ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาทได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ จากเดิมเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมืองแบบธรรมชาติ ปัจจุบันเกษตรกรได้พัฒนาเป็นการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ดี มีการจัดการฟาร์มและอาหารมากขึ้น และด้วยศักยภาพและสภาพพื้นฐานด้านภูมิประเทศที่เอื้อต่อการเกษตรจะทำให้การเลี้ยงโคเนื้อสามารถพัฒนาเป็นอาชีพที่มั่นคงและสามารถทำรายได้ให้กับเกษตรกรในจังหวัดชัยนาทได้อย่างคุ้มค่า

การเลี้ยงโคเนื้อเมืองค้ประกอบและความเสี่ยงที่เกษตรกรจะต้องให้ความสนใจทั้งการจัดการเลี้ยงดู อาหารและการตลาด ประกอบกับมีการลงทุนในการประกอบกิจการฟาร์มพอสมควร เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยได้มีโอกาสเข้าถึงธุรกิจการเลี้ยงโคเนื้อและนำไปสู่การพัฒนาเพื่อการส่งออก มีแหล่งเงินทุน และเป็นการส่งเสริมช่วยเหลือเกษตรกรให้มีความสามารถรวมกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็งได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของ

เกษตรกร 2) สภาพการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อ 4) ความต้องการได้รับการ การส่งเสริมและสนับสนุนในการเลี้ยงโคเนื้อ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาท เพื่อนำไปสู่ การกำหนดแนวทางการส่งเสริม พัฒนาและถ่ายทอด เทคโนโลยีแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา อาชีพธุรกิจเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัด ชัยนาทให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมแบบยั่งยืนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อใน จังหวัดชัยนาท จำนวน 1,663 ครัวเรือน โดยกลุ่มประชากร ตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณสูตรของ Yamane (1973) ที่ มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 เท่ากับ 322 ราย เพิ่มเป็น จำนวนเต็มเท่ากับ 325 ราย โดยเลือกอำเภอที่มีการเลี้ยง โคมากที่สุด 4 ลำดับแรก คือ อำเภอหันคา จำนวน 97 ราย อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 92 ราย อำเภอหนองมะโมง จำนวน 85 ราย และอำเภอสรรคบุรี จำนวน 51 ราย (Chainat Provincial Livestock Office, 2018) และใช้วิธี สุ่ม ตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview structure) ที่มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลาย ปิด (Closed-end question) และแบบปลายเปิด (Open-end question) ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูล พื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 2) สภาพการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อ 4) ความต้องการได้รับการ การส่งเสริมและสนับสนุน ในการเลี้ยงโคเนื้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์ตรง ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ศึกษาค้นคว้าเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐม ภูมิ (Primary data) จากแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยง โคเนื้อในอำเภอหันคา อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหนองมะโมง และอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท จำนวน 325 ราย ในช่วงเดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิง พรรณนา (Descriptive analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาทมากกว่า ครึ่งเป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.08) อายุระหว่าง 41-60 ปี (ร้อยละ 63.38) และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด (ร้อยละ 56.62) เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม (ร้อยละ 71.08) จำนวนสมาชิกส่วนใหญ่ในครัวเรือน 3-4 คน (ร้อยละ 51.69) จำนวนแรงงานในการเลี้ยงโคเนื้อภายใน ครัวเรือน จำนวน 1-2 คน (ร้อยละ 90.46) โดยเป็น แรงงานมาจากครัวเรือนเป็นหลัก (ร้อยละ 98.15) และ ส่วนน้อยเป็นแรงงานจากการจ้างแรงงาน (ร้อยละ 1.85) เกษตรกรมีประสบการณ์การเลี้ยงโคเนื้อ มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 43.08) (Table 1)

Table 1 Demographic data of beef cattle farmers in Chainat province

Cattle farmers	Number (n=325)	Percentage (%)
Gender		
Male	166	51.08
Age		
Less than 20 years old	1	0.31
20–30 years old	17	5.23
31–40 years old	51	15.70
41–50 years old	90	27.69
51–60 years old	116	35.69
More than 61 years old	50	15.38
Educational level		
Lower primary school	19	5.85
Primary school	184	56.62
Secondary school	86	26.46
Diploma	22	6.77
Bachelor's degree	13	4.00
Upper Bachelor's degree	1	0.31
Income from cattle		
Main income	94	28.92
Secondary income	231	71.08
Number of individuals per household		
1–2 people	61	18.77
3–4 people	168	51.69
5–6 people	71	21.85
7–8 people	23	7.08
9–10 people	2	0.62
Number of household labor		
1–2 people	294	90.46
3–4 people	28	8.62
More than 5 people	3	0.92

Table 1 (Continued)

Cattle farmers	Number (n=325)	Percentage (%)
Number of hired labor		
No labor	319	98.15
Hire	6	1.85
Cattle rearing experience		
Less than 1 year old	55	16.92
1–5 years old	93	28.62
6–10 years old	37	11.38
More than 10 years old	140	43.08

สภาพการเลี้ยงและการตลาดโคเนื้อ

การเลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก มีจำนวนโคเนื้อน้อยกว่า 29 ตัวต่อครัวเรือน (ร้อยละ 85.23) นิยมเลี้ยงแบบขังคอกสลับปล่อยไล่เลี้ยงมากที่สุด (ร้อยละ 62.46) ส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม (ร้อยละ 95.38) เป็นพันธุ์ผสมระหว่างพันธุ์บราห์มันกับพันธุ์ฮินดูบราซิลมากที่สุด รองลงมา คือ พันธุ์บราห์มันกับพันธุ์ชาร์โรเลส์ และพันธุ์บราห์มันกับพันธุ์พื้นเมือง ใช้วิธีการผสมพันธุ์โดยใช้พ่อพันธุ์ผสม/ผสมจริง (ร้อยละ 51.02) และส่วนใหญ่ให้อาหารหยาบอย่างเดียว (ร้อยละ 92.92) มีการทำแปลงพืช

อาหารสัตว์ (ร้อยละ 57.54) และมีการเก็บหรือซื้อพืชอาหารสำรองเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.23) คือ พางข้าว ส่วนใหญ่มีการฉีดวัคซีนให้โคเนื้อ (ร้อยละ 74.15) มีการถ่ายพยาธิอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 76.62) เฉลี่ย 6 เดือนต่อครั้ง อย่างไรก็ตามพบว่า การเจาะเลือดเพื่อตรวจโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อนั้นมีเปอร์เซ็นต์ที่ค่อนข้างสูงที่ไม่ได้รับการเจาะเลือดตรวจ (ร้อยละ 63.08) และเมื่อโคเนื้อเจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพเกษตรกรส่วนใหญ่จะปรึกษาเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (ร้อยละ 73.85) (Table 2)

Table 2 Rearing conditions and marketing of beef cattle in Chainat province

Rearing conditions	Number (n=325)	Percentage (%)
Rearing systems		
Barn	40	12.31
Free-range	78	24.00
Semi-intensive	203	62.46
Other	4	1.23
Farm size		
Small size (less than 29 animals)	277	85.23
Large size (more than 30 animals)	48	14.77

Table 2 (continued)

Rearing conditions	Number (n=325)	Percentage (%)
Beef cattle breeds		
Pure breed	11	3.39
Crossed-breed	310	95.38
Native breed	4	1.23
Mating systems		
Natural mating	166	51.02
Artificial Insemination (AI)	113	34.69
Mixed-natural and AI	46	14.29
Feeding systems		
Only forage	302	92.92
Concentrate and forage	14	4.31
Total mixed ration (TMR)	9	2.77
Pasture for beef cattle		
Yes	187	57.54
Feed reserve		
Yes	277	85.23
Vaccination		
Yes	241	74.15
Vaccination against Foot-and-Mouth disease		
Yes	235	72.31
Blood test for Brucellosis		
No	205	63.08
Deworming programs		
Yes	249	76.62
Consultant for cattle health problem		
Animal husbandry officer/assistant	240	73.85
Neighbor	15	4.62
Themselves	37	11.38
Other	33	10.15

วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อจำหน่ายเป็นโคขุน (ร้อยละ 53.85) รองลงมาเพื่อจำหน่ายมูลเป็นปุ๋ยคอก (ร้อยละ 30.77) และการจำหน่ายโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นการเหมาทั้งตัว (ร้อยละ 68.31) โดยประเมินจากรูปร่างภายนอกของโคเนื้อ ราคาเฉลี่ย 23,000 บาทต่อตัว น้ำหนักเฉลี่ย 240 กิโลกรัมต่อตัว และอายุเฉลี่ยโคเนื้อ

1 ปี 3 เดือน โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ (ร้อยละ 82.77) ซึ่งเป็นพ่อค้าขายส่งโคมีชีวิต (ร้อยละ 40.61) พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น (ร้อยละ 37.53) และพ่อค้ารายย่อยหรือพ่อค้าขายปลีกโคชำแหละ (ร้อยละ 20.31) เป็นต้น ที่มาซื้อถึงที่ฟาร์มหรือหมู่บ้าน (Figure 1)

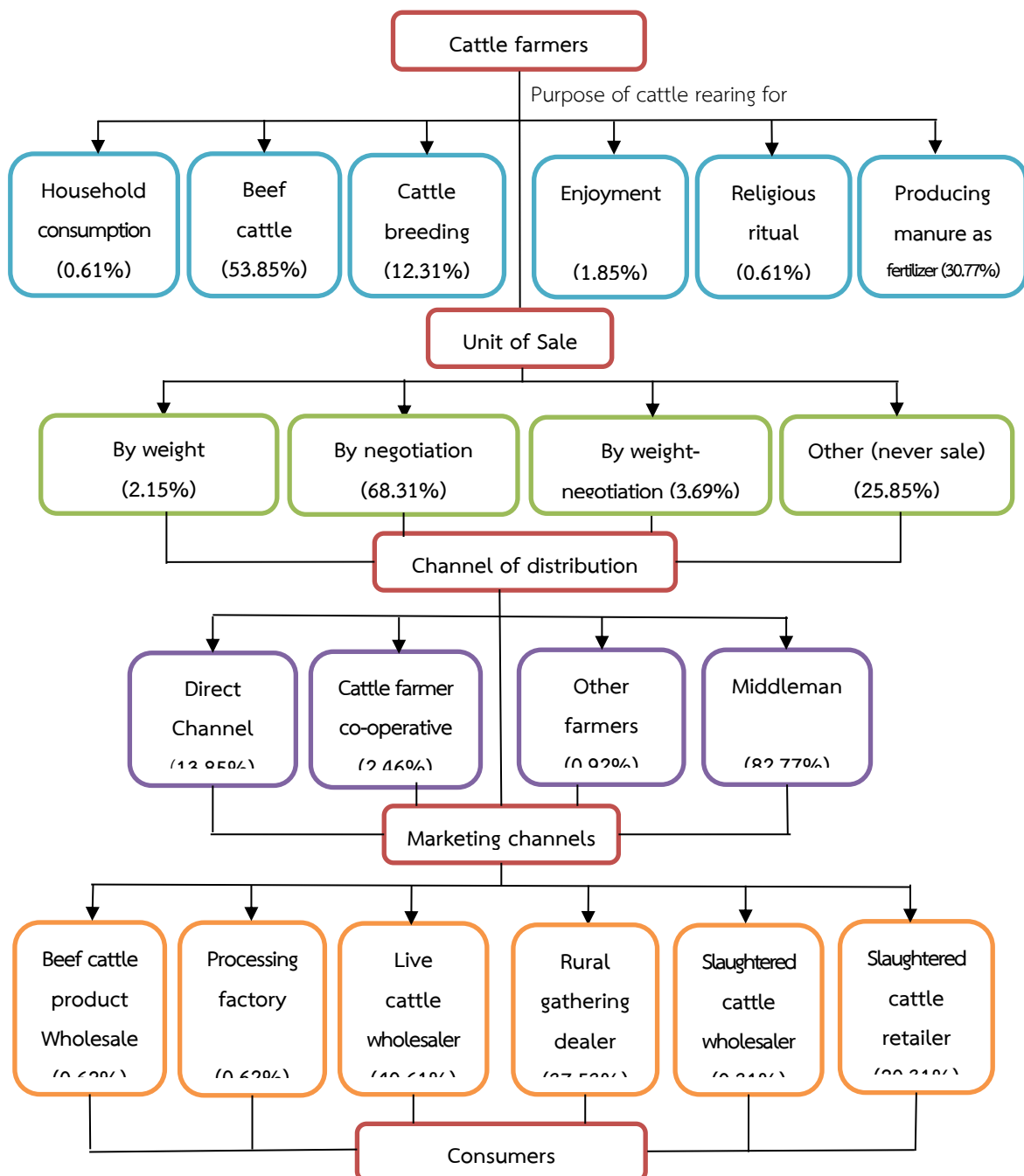

Figure 1 Production and marketing of beef cattle in Chainat province

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อ

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด คือ ด้านอาหารและการให้อาหาร (ร้อยละ 27.67) ด้านการตลาด (ร้อยละ 27.56) เนื่องจากราคาขายโคไม่แน่นอน แต่ไม่พบปัญหาในการจำหน่ายเพราะมีพ่อค้ามา

รับซื้อถึงบ้าน และปัญหาด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ (ร้อยละ 19.54) เนื่องจากพ่อพันธุ์หายาก/ราคาแพง และปัญหาด้านประสิทธิภาพการผลิต เช่น การจัดการและการเลี้ยงดู (ร้อยละ 14.77) (Table 3)

Table 3 The problems and obstacles to beef cattle in Chainat province

Problems and obstacles	Number (n=325)	Percentage (%)
Breeds and breeding	64	19.54
Feed and feeding	90	27.67
Production efficiency	48	14.77
Health care	34	10.46
Marketing	90	27.56

ความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนในการเลี้ยงโคเนื้อ

เกษตรกรต้องการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อมากที่สุด อีกทั้งด้านการผสมพันธุ์อย่างถูกต้อง ส่วนความต้องการสนับสนุนรองลงมา คือ ด้านอาหารและการให้อาหาร ซึ่งเกษตรกรต้องการการสนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้พบว่า เกษตรกรมีความต้องการได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพโคเนื้อ และความรู้ด้านการตลาด ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เกษตรกรต้องการ คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าตรวจเยี่ยมฟาร์มมากขึ้น ซึ่งการเยี่ยมของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี อีกทั้งต้องการให้มีการจัดตั้งหรือเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

วิจารณ์ผลการวิจัย

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม ซึ่งคล้ายคลึงกับหลายจังหวัด

ในประเทศไทย เช่น จังหวัดแพร่ มหาสารคาม และอุดรธานี สอดคล้องกับการศึกษาของ Sansala and Wongsamun (2013); Wetchakama *et al.* (2017) และ Saengwong *et al.* (2020) ซึ่งพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.83 ± 10.64 ปี จบระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงโคเนื้อมากกว่า 10 ปี โดยใช้แรงงานภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.15) ซึ่ง Office of Agricultural Economics (2006) รายงานถึงเหตุผลที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อและใช้แรงงานภายในครัวเรือน เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัวที่เกษตรกรสืบทอดต่อจากครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่นมาจนปัจจุบัน จากข้อมูลของพันธุ์โคเนื้อส่วนมากเป็นลูกผสมระหว่างพันธุ์ต่างประเทศด้วยกันมากกว่าลูกผสมพันธุ์พื้นเมือง นอกจากนี้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการทำแปลงพืชอาหารสัตว์ ให้อาหารหยาบเพียงอย่างเดียว และมีการเก็บหรือซื้อพืชอาหารสำรองเป็นส่วนใหญ่ คือ ฟางข้าว เช่นเดียวกับการศึกษาเกษตรกรในจังหวัดแพร่ (Saengwong *et al.*, 2020) ที่

พบว่า มีการทำแปลงหญ้า ร้อยละ 70.00 การให้อาหาร เป็นการให้อาหารหยาบเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 55.50 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการสำรองอาหารหยาบ เช่น ฟาง ข้าว และเปลือกข้าวโพด ไว้ใช้ในหน้าแล้ง ร้อยละ 84.00 เพื่อป้องกันการขาดแคลนอาหารในช่วงหน้าแล้ง ดังนั้น เพื่อการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสมต่างประเทศ ของเกษตรกรให้มีคุณภาพสูงและมีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรควรได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ที่เหมาะสม กับลักษณะพันธุ์สัตว์ โดยเฉพาะเรื่องอาหารหยาบที่มี คุณภาพสูงและได้รับอาหารสัดส่วนของอาหารข้นและ อาหารหยาบอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้โคเนื้อลูกผสม ต่างประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตดีและเนื้อมีคุณภาพสูง รวมทั้งการจัดการแปลงหญ้า การดูแลสุขภาพโคเนื้อ เทคโนโลยีด้านการผสมเทียมและทักษะการประกอบ อาชีพให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากข้อเสียของโคเนื้อ พันธุ์ดี ถ้าได้รับอาหารคุณภาพต่ำหรือไม่เหมาะสมกับ ลักษณะพันธุ์แล้ว จะส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตและ คุณภาพเนื้อต่ำเช่นกัน

เกษตรกรมีการจัดการเรื่องการป้องกันและรักษา โรคได้ค่อนข้างดี ส่วนใหญ่มีการฉีดวัคซีนให้โคเนื้อ มีการ ถ่ายพยาธิอย่างสม่ำเสมอ เฉลี่ย 6 เดือนต่อครั้ง อย่างไรก็ตามพบว่า การเจาะเลือดเพื่อตรวจโรคแท้งติดต่อมีจำนวน น้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้และ ตรวจสอบการเจาะเลือดโคเนื้อ เนื่องจากโรคแท้งติดต่อ เป็นโรคที่เกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์ ที่ทำให้เกิดความเสียหาย กับฟาร์มมากเพราะเป็นโรคที่สามารถติดต่อกันได้ง่าย ระหว่างสัตว์ และสามารถติดต่อสู่มนุษย์ได้เช่นกัน ควรมี การปรับทัศนคติเกษตรกรให้เกิดความตระหนักถึงข้อเสีย ของโรคและความรุนแรงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการให้วัคซีน ป้องกันโรคและการกำจัดพยาธิควรเป็นไปอย่างทั่วถึงและ ครบทุกตัว

จากข้อมูลวิจัยด้านการตลาดโคเนื้อ เกษตรกร ส่วนใหญ่จำหน่ายโคเนื้อโดยวิธีการเหมาทั้งตัว เฉลี่ยราคา 23,000 บาทต่อตัว น้ำหนักเฉลี่ย 240 กิโลกรัมต่อตัว และ อายุเฉลี่ยโคเนื้อ 1 ปี 3 เดือน โดยผ่านพ่อค้าคนกลางที่

ขายส่งโคมีชีวิตและพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ซึ่งเข้ามารับซื้อ ถึงฟาร์มหรือหมู่บ้าน โดยการประเมินราคาขายจาก รูปร่างภายนอกของโคเนื้อ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Sripua and Prapatigul (2017) รายงานว่า เกษตรกรใน จังหวัดมหาสารคามมีช่องทางการจำหน่ายคล้ายคลึงกัน โดยจำหน่ายโคเนื้อแบบเหมาเป็นรายตัว (ร้อยละ 98.00) ใช้วิธีการประเมินราคาด้วยสายตา (ร้อยละ 98.00) โดย จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อภายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 75.50) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่สำคัญทำให้เกษตรกร มักถูกกดราคา การซื้อขายที่ไม่ได้มาตรฐาน และไม่ ยุติธรรมต่อเกษตรกร ประกอบกับการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นรายย่อย ราคาเกิดจากการตกลงและความพึงพอใจ ระหว่างผู้ซื้อและเกษตรกร อีกทั้งขาดการรวมกลุ่มกัน จึงไม่สามารถรวบรวมเพื่อขายในปริมาณมากหรือส่งเข้า ตลาดโคเนื้ออย่างสม่ำเสมอได้ ทำให้เกษตรกรมีอำนาจ ต่อรองต่ำ จึงส่งผลให้เกษตรกรขายไม่ได้ราคา ดังนั้นควร มีการส่งเสริมให้มีการซื้อขายโดยวิธีการชั่งหรือวิธีการที่ได้ มาตรฐานขึ้นเพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า และ ส่งเสริมให้เลี้ยงโคเนื้อเน้นการสร้างอัตลักษณ์ให้เป็น โคเนื้อคุณภาพดี เพื่อสามารถขายตามคุณภาพเนื้อและได้ ราคาดีขึ้น

เกษตรกรต้องการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม ด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อมากที่สุด ซึ่ง สอดคล้องกับ การศึกษาในจังหวัดแพร่ (Saengwong *et al.*, 2020) พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการสนับสนุนพันธุ์ พ่อ-แม่โคเนื้อที่ดีและมีคุณภาพ อีกทั้งต้องการเพิ่มความ รู้ด้านการผสมพันธุ์อย่างถูกต้อง เพื่อปรับปรุงพันธุ์ โคเนื้อให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นเพื่อสามารถจำหน่ายได้ราคา และขยายตลาดเพิ่มขึ้น ส่วนความต้องการสนับสนุน รองลงมา คือ ด้านอาหารและการให้อาหาร พบว่า เกษตรกรต้องการการสนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์พืชอาหาร สัตว์ที่มีคุณภาพ เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านเมล็ดพันธุ์และอาหาร สำรองให้แก่โคเนื้อ โดยเฉพาะถั่วฝักและถั่วแฉะ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ Welutanti (2018) พบว่า ระดับความ คิดเห็นของเกษตรกรด้านวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

อยู่ในระดับมาก คือ รัฐควรมีการสนับสนุนโดยการแจกเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ และให้คำแนะนำในการทำแปลงหญ้า นอกจากนี้พบว่า เกษตรกรมีความต้องการได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพโคเนื้อ ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดชัยนาทจะให้ความสนใจและใส่ใจการฉีดวัคซีนการให้ยากำจัดพยาธิทั้งภายในและภายนอกและการดูแลสุขภาพสัตว์อย่างดีแล้วก็ตาม และความรู้ด้านการตลาดเนื่องจากเกษตรกรมีความกังวลเรื่องราคาของโคเนื้อที่ราคาไม่แน่นอนและลดลงทุกปี ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เกษตรกรต้องการ คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้าตรวจเยี่ยมฟาร์มมากขึ้น เพื่อขอคำปรึกษาปัญหาหรือความรู้ด้านต่าง ๆ ของการเลี้ยงโคเนื้อ

สรุปผลการวิจัย

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาทส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อมากกว่า 10 ปี โดยประกอบอาชีพเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริม จุดประสงค์หลักในการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นโคขุน นิยมเลี้ยงแบบซังคอกสลับปล่อยไล่เลี้ยง ส่วนพันธุ์โคเนื้อที่นิยม คือ พันธุ์ผสมระหว่างพันธุ์บราห์มันกับพันธุ์ฮินดูบราซิล การจำหน่ายโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นแบบเหมาทั้งตัว โดยจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางที่รวบรวมในท้องถิ่นและโรงชำแหละในท้องถิ่นที่ทำการซื้อขายโดยตรงกับผู้เลี้ยง และนำไปขายต่อตลาดนัดโค-กระบือ โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อตามบ้านเป็นหลัก

การเลี้ยงโคเนื้อพบปัญหาและอุปสรรคด้านอาหารและการให้อาหาร และการตลาดมากที่สุด เนื่องจากราคาขายโคไม่แน่นอน แต่ไม่พบปัญหาการจำหน่าย เพราะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงบ้าน และจาก

ข้อมูลความต้องการให้สนับสนุนด้านพันธุ์โคเนื้อที่เป็นพันธุ์ดีและความรู้ด้านการผสมพันธุ์อย่างถูกต้อง เพื่อปรับปรุงพันธุ์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ต้องการให้สนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านเมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าตรวจเยี่ยมฟาร์มมากขึ้น เพื่อสอบถามปัญหาหรือความรู้ด้านต่าง ๆ ของการเลี้ยงโคเนื้อ และให้มีการจัดตั้งหรือเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อมีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาหรือได้รับประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์ของงานวิจัย

หน่วยงานของจังหวัดชัยนาทควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือศึกษาดูงานนอกสถานที่เพิ่มเติมแก่เกษตรกร โดยเน้นให้มีการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพสูงและมีอัตลักษณ์ อีกทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เพื่อมีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาหรือได้รับประโยชน์ด้านอื่นๆ เพื่อยกระดับสู่การแข่งขันเนื้อโคของจังหวัดชัยนาทต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณจังหวัดชัยนาท ที่ให้ทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินงบประมาณจังหวัดชัยนาท โครงการศึกษางานวิจัยและพัฒนาทางด้านปศุสัตว์ ปีงบประมาณ 2561 ขอขอบคุณสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยนาท ปศุสัตว์อำเภอ และอาสาสมัครปศุสัตว์ที่อนุเคราะห์ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดชัยนาททุกท่านที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการตอบแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Chainat Provincial Livestock Office. 2018. **Number of Farmers who Raise Animals and livestock.** Chainat: Chainat Provincial Livestock Office. 5 p. [in Thai]
- Department of Livestock Development. 2018. **Data on the number of farmers and cattles.** [Online]. Available <http://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/310-reportthailand-livestock/reportservey2561/1293-2561-country> (August 15, 2018).
- Office of Agricultural Economics. 2006. **Costs and returns in beef cattle farming. livestock and fishery economic research.** Agricultural Economics Office. Ministry of Agriculture and Cooperatives. [Online]. Available http://oae.go.th/more_news.php?dd=254 (August 15, 2018).
- Saengwong, S., W. Thannithi, J. Wichaporn and P. Intawicha. 2020. Producing quality beef from cattle in Phrae province: an assessment of the conditions, problems, and opportunities. **King Mongkut's Agricultural Journal** 38: 254-262. [in Thai]
- Sansala, P. and C. Wongsamun. 2013. Needs for extension on production and marketing of beef cattle of farmers in Udon Thani province. **Prawarun Agricultural Journal** 14: 104-112. [in Thai]
- Sripua, N. and P. Prapatigul. 2017. Needs for extension of beef cattle farmers in Mahasarakham province. **Prawarun Agricultural Journal** 10: 203-212. [in Thai]
- Welutanti, A. 2018. **The Methods to Support Beef Cattle Production are Adequate for Consumption in the East of Thailand.** Diploma Thesis. National Defence College of Thailand. 76 p. [in Thai]
- Wetchakama, N., T. Chinnasaen and W. Polviset. 2017. Beef cattle production and management in barns and free ranch farming of farmers in Borabue district, Maha Sarakham province. **Khon Kaen Agriculture Journal** 45: 1477-1482. [in Thai]
- Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rd ed. New York: Harper and Row Publication. 130 p.